

Јована Н. Ђорђевић
Београд
Милош М. Ђорђевић
Универзитет у Крагујевцу
Факултет педагошких наука у Јагодини
Катедра за дидактичко-методичке науке

УДК: 37.036(4)
316.75(4)
Оригинални научни рад
Примљен: 20. мај 2016.
Прихваћен: 12. септембар 2016.

УМЕТНИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ – КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА КУЛТУРНИХ ПОЛИТИКА

Апстракт: Текст се бави истраживањем модела културних политика унутар четири државе и њиховим односом према уметничком образовању, а са основним циљем да се Србији дају препоруке за унапређење исте. Након изложене постојеће ситуације, на основу извештаја са Компендијума културних политика и трендова у Европи, приступа се компаративној анализи. Упоређујући сличности и разлике модела културних политика и положаја које уметничко образовање заузима у сваком од њих, издвајају се примери добре праксе. У овом раду те примере налазимо у Француској и Финској, за које уметничко образовање представља интегрални део опште државне политике. На крају рада, изоловани су оквири проблема у Србији и дати конкретни предлози за побољшање постојећих пракси.

Кључне речи: уметничко образовање, културне политике, курикулум, међуресорна сарадња.

Основни циљ текста је спровођење истраживања културних политика, њихових програма и модела, унутар четири државе, а које се односе на питање уметничког образовања које подразумева стицање уметничких вештина у основном и средњем образовању, систем професионалног уметничког образовања, интеркултурално образовање и ваншколско образовање (образовање активне културалне партиципације). Затим ће се кроз компаративну анализу дефинисати најбоље праксе. Примери ових пракси ће бити предложени као могући пут ка побољшању постојеће политике уметничког образовања у Србији. Све потребне информације преузете су са Компендијума културних политика и трендова у Европи (Compendium of Cultural policies

and Trends in Europe¹) уз допунску употребу званичних интернет презентација, јавних националних извештаја и одабране литературе.

Четири државе одабране за ову компаративну анализу су Србија, Хрватска, Француска и Финска. Србија се, у овом тексту, разматра као земља са тежњом ка Европским интеграцијама што је још један разлог да унапреди своје политичке стратегије и циљеве у складу са европским стандардима, ту укључујући и културну политику. Годинама уназад се учесници у креирању културне политике у Србији баве опширним проблемима, борећи се да успоставе нове законске оквире, да реформишу културне институције и читаве секторе – углавном се фокусирајући на конвенционална поља културне политике попут уметничке продукције и заштите културног наслеђа.

Хрватска је за ову анализу одабрана као суседска земља Србији, сада већ чланица Европске Уније. Чињеница да су заједно биле део СФРЈ имплицира сличности у блиској историји, моделима културне политике и државним управама. Обе су државе прошле кроз економски нестабилне прилике, што је утицало на културу и уметност.

За Француску, култура представља интегрални део целокупног развоја (укључујући социјални и економски развој) и кључни фактор у обезбеђивању квалитетног живота сваког појединца. У Финској, државна власт има снажну улогу у обезбеђивању инвестиција за развој културних институција и професионалног образовања из области уметности и културе. Француска и Финска биће представљене као примери добре праксе са својим моделима културних политика, а који се тичу уметничког образовања.

Уметничко образовање има значајну улогу у конструктивној трансформацији образовних система који се боре како би изашли у сусрет потребама студената у рапидно променљивом свету, карактеристичном по изванредном технолошком напредовању са једне стране и тешким друштвеним и културалним неправдама са друге. Оно може директно допринети решавању социјалних и културалних изазова са којима се свет сусреће данас. Достижање високих стандарда у концепцији и извршењу програма уметничког образовања је круцијално за успешно превазилажење ових изазова. Државе треба да препознају своје управне циљеве, примене предложене стратегије и изврше акције усредсређене на постизање пуног квалитета уметничког образовања како би се обновили образовни системи за добробит ученика свих доби. Како уметничко образовање представља кључни фактор у друштвеном и економском развоју Европе, све чешће постаје тема разноврсних културних, политичких, друштвених и економских дебата.

---

¹ <http://www.culturalpolicies.net/web/countries-profiles-download.php>, преузето 27.1.2016.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПОЛОЖАЈА УМЕТНИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА У ЧЕТИРИ ЗЕМЉЕ

Србија

У културној политици Србије је препознатљив модел земље у транзицији (Ђукић 2010: 111). То значи да култура и културна политика још увек почивају на старим моделима институционалне организације. Проблеми маркетинга, тржишта и обучавања запослених у новим областима остају маргинализовани.

Ревизије програма и модела уметничког образовања почеле су након 2000. године у оквиру Министарства просвете, а по иницијативи Универзитета уметности у Београду. За то време, уметничко образовање је укључено у курикулуме основног и средњег образовања само у виду књижевности, музичке и ликовне културе, док су часови филма, позоришта и медијске писмености изостављени. Додатни проблем је што и ваннаставне активности нестају из курикулума великог броја школа.

Национални савет за образовање од 2007. године ради на креирању нове националне образовне платформе која дефинише концепте и приоритете за даљи рад на Стратегији, кроз организовање јавних дебата релевантних за инклузију уметничког образовања у основне и средње школе са посебним акцентом на драмском образовању које мањка у националном курикулуму. Документ Смернице за развој и унапређење квалитетног предшколског, основношколског и средњошколског образовања у Србији је одобрен од стране Савета 2010. и рад на развоју Стратегије² је започет.

У институционалном смислу, у Србији је најразвијеније музичко образовање, почевши од постојања основних музичких школа готово у свакој општини, средњих музичких школа у већим градовима и четири факултета музичких уметности у Србији. Постоје и две балетске школе на средњошколском нивоу, као и неколико уметничких и занатских средњих школа.

Национални курикулум предвиђа учење музичке и ликовне културе и књижевности од првог разреда основне школе, који су такође део курикулума у гимназији и пар других средњих школа. Последњих година се јављају разни званични и незванични покушаји увођења слободних, креативних и изборних уметничких програма у школе, пројекти који повезују образовне и културне институције. Многе културне институције су креирале предлоге радионица за ученике, али се мало њих званично реализовало.

---

² *Сцраишеија развоја образовања у Србији до 2020. године*. „Сл. гласник РС”, бр. 107/2012

Интеркултурално образовање у Србији није део званичног школског програма, уколико се не узме у обзир учење језика заједнице (што датира још из периода социјалистичке владе 1970. године, подразумевајући учење језика етничких мањина). Учење светских култура, традиција и религија није интегрисано у курикулум. Уметничке и музичке школе су увеле предмете који се дотичу уметничких искустава различитих делова света, часови књижевности имају текстове писаца националних културних мањина и слично.

Министарство просвете је 2003. године увело верску наставу заједно са часовима грађанског васпитања у основне школе. Предавачи су охрабрени да у настави користе уметност и културу ка бољем представљању грађанских дужности, права и разумевања различитости. Једине интеркултуралне мастер студије постоје у оквиру програма културног менаџмента, покренутог 2002. године на Универзитету уметности у Београду (UNESCO катедра).

Што се тиче високог уметничког образовања и професионалног развоја уметника и професионалаца из сфере културе, постоји шест државних универзитета у Србији као и пет приватних који нуде образовање из области позоришта, филма, лепих уметности, медија и друго. Заједно, ове институције обезбеђују позадину за широк спектар уметника и радника у култури. Високо уметничко образовање испуњава потребе за различитим професионалним квалификацијама, осим из области балета, плеса и кореографије. Већина дипломаца уметничких факултета могу пронаћи запослење у струци, нарочито у областима где је тржишна потражња велика (предавачи музике, извођачи, инжењери звука и слично).

Од 2006. године, сви уметнички факултети у Србији су завршили процес реформе курикулума и наставних метода у складу са Болоњском декларацијом. Прве уметничке докторске студије су одобрене 2009. године. Такође, сви ови програми су одобрени од стране Државне комисије за акредитацију и контролу квалитета у образовању.

Уметничко образовање ван школских програма препуштено је општинским културним институцијама или појединачним уметницима. Они активно предлажу и организују курсеве, радионице, догађаје и друге активности, које најчешће финансирају родитељи ученика. Државне културне и уметничке институције не поседују одељења или политику уметничког образовања. ИСОМ (Интернационални савет музеја) је 2002. године организовао радну групу музејских предавача како би започели рад на предлагању пројеката за прикупљање финансијских средстава у циљу организовања сличних програма. До данас није учињено ништа значајно по том питању осим константног труда да се рад музеја прилагоди новим трендовима и праксама.

Хрватска

У Хрватској се на основном и средњем школском нивоу спроводи специјално уметничко образовање. Док похађају основну уметничку школу, ученици су у обавези да похађају и регуларну основну школу. На нивоу универзитета, уметничко образовање се обавља из области музике, драме и лепих уметности. Септембра 2011. године потписан је споразум између Министарства културе, науке и образовања и спорта и Универзитета у Загребу о оснивању два програма дипломских студија из области плеса који су са радом почели октобра 2013. године.

У складу са Националним планом за основне школе³, уметничко образовање је обавезни део курикулума током свих осам година. Уметничко образовање на нивоу средњих школа зависи од типа школе.

Посебно уметничко образовање се спроводи у средњим школама за примењене уметности, дизајн, музичким и школама плеса, које имају јединствене курикулуме у зависности од специјалности.

Интеркултурално образовање је уведено кроз национални оквирни курикулум постулирајући одлуке Декларације европских министара образовања о интеркултуралном образовању у европском контексту. Различити елементи овог курикулума укључени су у различите предмете основних и средњих школа, промовисано кроз Хрватски национални образовни систем. Развој курикулума у Хрватској је годинама подржаван од стране UNESCO-а, Савета Европе и других интернационалних и међувладиних организација. Невладине организације такође активно раде на овом питању. Интеркултурално образовање је централни елемент школских курикулума у областима највише погођеним ратом, градећи инклузивни образовни систем.

Болоњски систем је први пут примењен 2006. године. Тиме су уведене значајне промене у систем високог образовања у Хрватској, што је утицало и на уметничко образовање.

Ваншколско уметничко образовање препуштено је локалним заједницама. Министарство културе и градови финансијски подржавају позоришта за децу, луткарска позоришта и слично. Многа позоришта имају и студија за младе глумце.

Француска

Уметничко и образовање у култури је у Француској домен сарадње између Министарства културе и Министарства просвете. Циљ уметничког образовања у школама је да ученици досегну културалну индивидуалност

---

³Наставни план и програм за основну школу, Загреб: Министарство знаности, образовања и спорта, 2016. <http://public.mzos.hr/fgs.axd?id=14181> 05.03.2016.

кроз курикулум, да развију и учврсте уметничку праксу и да им омогући контакт са уметничким делима кроз сарадњу са културним институцијама.

Министарства културе и просвете су 2000. године лансирала петогодишњи план за развој уметности и културе у школама. Од 2014. године уведено је више ваннаставних активности које укључују и културно-уметничке активности. Уметничко образовање у школама је одговорност Министарства просвете, док су ваннаставне активности углавном под надзором локалних власти, које сарађују у подржавању уметничких пројеката.

Уметничко образовање у школама подразумева ликовне и музичке уметности у нижем основном образовању, ликовне и музичке уметности у вишем основном образовању, експлоративне, изборне и посебне курсеве у средњошколском образовању, као и историју уметности. Као допуна основном и обавезном курикулуму, омогућени су разни допунски часови (драма, културно наслеђе и слично). Едукација из области филма обавља се кроз неколико допунских програма.

Школе такође развијају партнерства са културним институцијама у блиској сарадњи са одељењима Министарства културе на националном и локалним нивоима. У октобру 2010. године, креирана је Интернет платформа⁴, проширивши се 2012. године, у сарадњи са француском телевизијом и Националним центром за едукацију. Ова платформа омогућава ученицима приступ великом броју филмова у оригиналној верзији. Око шездесет радова из области плеса, музике, театра, опере и визуелних уметности им је такође доступно.

Када је реч о интеркултуралном образовању, оно као такво не постоји у Француској. Међутим, културна разноликост је свеприсутна у свим облицима предавања и многе институције и програми су специјализовани да промовишу светску уметност и културу.

Високо уметничко образовање карактерише институционална разноликост и спроводи се од стране различитих приватних и државних институција и организација. Неке зависе од државне власти, док су друге под управом локалних власти. Према статистикама из 2009. године, преко шест стотина установа водило је програм високог образовања из области визуелне уметности, театра, плеса, музике, филма, наслеђа, археологије или архитектуре, што је осамдесет установа више него 1999. године.

Основно ваншколско образовање из уметности и културе углавном се спроводи у оквиру државних академија, а које су субвенционисане од стране локалних власти, у партнерству са државним секретаријатима и Министарством културе. Ове установе најчешће обезбеђују курсеве из области извођачких уметности. Највише интересовања међу ученицима има према музици, док је ликовна уметност мање заступљена.

---

⁴<http://www.culturelycee.fr>

Финска

Финску културну политику карактерише модел *продужене руке* (*arm's length*⁵), где постоји више експертских, парламентарних, тела (нпр. национални савети) која саветују Министарство. Ова тела имају одређену независност у доношењу одлука. Државна културна политика је традиционално усмерена ка образовању које отвара врата у свет.

Финска јавна администрација је подељена на државни и општински ниво. Институције професионалног образовања и тренинга су правно одвојене од осталих културних и уметничких управа јер су под јурисдикцијом Департмента за образовање и науку Министарства просвете и културе. Ове институције формирају структуру хијерархије, везане за деветогодишње обавезно образовање и пост-обавезно средњошколско и високо образовање.

Акт о основном уметничком образовању из 1992. године уједињује приватне и општинске уметничке школе унутар система општег уметничког образовања, које је финансијски постало део државног/општинског система субвенција. Ово је подстакло општине да организују више ваннаставних уметничких едукативних програма. Базични уметнички курикулум обухвата области ликовних уметности, заната и извођачких уметности током девет година основног образовања.

Не постоје стандардни програми везани за интеркултурално образовање у финском школском систему. У пракси, интернационализација подразумева размену студената или спорадично увођење интернационалних тема, курсева или наставног материјала. У оквиру школског система, постоје кампање за борбу против етничке и културалне дискриминације. Финска је развила мрежу културних радионица од којих су многе интернационалног карактера. Мултикултурализам се промовише и од стране Финског филмског клуба.

Постоје три уметничка универзитета у Финској са око 710 основних и мастер студијских програма. Фински уметнички факултети су се лако прилагодили Болоњском систему. Уметничке и политехничке школе и уметнички универзитети били су мета критике због прихватања превеликог броја студената на своје студијске програме. Тржишна неоправданост великог броја студената 2000. године је резултирала повећањем броја незапослених стручњака из области уметности и културе. Као решење овог проблема од 2015. године је на снази акт реформе из 2011. године са идејом да се повећа број образовних јединица, самим тим повећавајући конкурентност, што би требало да смањи број студената примљених на студије уметности и културе. Неки програми, попут драмских уметности, бивали су и угашени.

Ваншколско уметничко образовање изводи се кроз експерименталне уметничке програме од 1990. године. Добри примери ових едукативних

---

⁵<http://www.culturalpolicies.net/web/finland.php?aid=21>, 31.3.2016.

програма су Национална уметничка галерија и Национална опера, основане за децу школског узраста.

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА

У овом делу текста биће истакнуте основне сличности и различитости политика уметничког образовања између четири представљене земље. Такође ће се напоменути постигнућа и резултати и представити примери најбољих пракси, у циљу креирања адекватног предлога за унапређење културне политике уметничког образовања у Србији.

Прва и најочигледнија разлика јесте у самим моделима културних политика. Три различита модела појавила су се у овом тексту: Србију и Хрватску карактеришу модели културне политике земаља у транзицији⁶, Француска се води престижно-просветитељским моделом⁷, док у Финској ишчитавамо модел „arm’s length”.

Разматрајући поделу одговорности на државно-општинском нивоу, може се приметити следеће: у Србији главну одговорност према уметничком образовању има Министарство просвете и науке уз повремену асистенцију Министарства културе и Министарства омладине и спорта, претежно кроз стипендије за младе таленте и подршку професионалном усавршавању уметника. Међуминистарска или међуресорна сарадња није институционализована, иако је очигледна потреба за успостављањем међуресорне радне групе, посебно у области културе. Оваква ситуација резултира изостатком подршке за многе образовне програме, предложене од стране културних институција, уз образложење да су „у надлежности другог министарства или секретаријата”.

Ситуација је слична и у Хрватској – Министарство науке, просвете и спорта има водећу улогу у конципирању уметничког образовања, док Министарство културе обезбеђује финансирање у виду стипендија уметницима за стално усавршавање.

Са друге стране, Француска и Финска имају боље развијену међуресорну сарадњу. У Француској је она обезбеђена кроз уговорне процедуре које се тичу Министарства просвете и истраживања, Министарства здравља, омладине и спорта, Министарства културе и комуникација и Министарства спољних послова. У Финској је међуресорна сарадња прихваћена као важно питање где Министарство просвете и Министарство културе имају главну одговорност у планирању и спровођењу програма.

---

⁶Прелазни модел

⁷Модел са идејним концептом да култура представља чинилац националног идентитета (Ђукић 2010: 103).

Следећа разлика огледа се у разумевању и самом приступу интеркултуралном образовању: једина сличност између четири земље, везана за ово питање, јесте да ни једна нема разрађен програм у курикулуму који се тиче интеркултуралног образовања. У Србији је учење о светским културама, религијама и традицијама интегрисано кроз часове историје, географије и књижевности, ређе кроз наставу музичке и ликовне културе, а предавачи грађанског васпитања су охрабрени да се служе уметничким средствима док говоре о људским правима и одговорностима. У Хрватској је интеркултурално образовање уведено националним курикулумом демократског друштва и људских права, посебно у областима погођеним ратом како би се изградио инклузивни систем. Француска поседује институције специјализоване за области културног и уметничког израза других континената, промовишући присутну разноврсност културних формација. И напослетку, Финска сматра интернационалну размену студената одговором на проблем интеркултуралног образовања.

Однос према ваншколском и генерално уметничком образовању указује на још једну различитост четири државе. Очигледно је да Француска и Финска виде ову врсту образовања као кључ у развоју своје културне политике. Нарочито је за успех финске културне политике круцијално ваннаставно уметничко образовање, кроз едукацију и тренинг уметника, као и кроз стварање компетентне и заинтересоване публике. У Француској, важну улогу игра општинска власт где су најзаступљеније извођачке уметности. Са друге стране, ваншколске активности су у Србији препуштене локалним, општинским културним институцијама или појединцима, а у Хрватској се оне базирају на програмима културе медија.

Упркос предоченим разликама, битна је подударност у једном аспекту културних политика четири земље, а то је обавезан силабус уметничког образовања у току основне и средње школе. Свакако, разлике су у детаљима и примећујемо их у недостатку појединих извођачких уметности у националним курикулумима Србије и Хрватске. Ове се области обрађују, мање или више, кроз ваннаставне активности.

На крају, када је реч о високом уметничком образовању, види се да су све четири земље усвојиле Болоњски систем образовања уз присуство бројних универзитета за усавршавање професионалаца из различитих области уметности и културе.

Примери позитивне праксе и резултати

Француска и Финска препознају значај уметничког образовања у својим културним политикама кроз теорију и праксу. Оне су развиле стратегије, како на државном, тако и на регионалним и локалним нивоима, за промоцију и подршку разноврсних едукативних пројеката (школских и ваншколских). Ово подразумева све уметничке дисциплине и ангажује професионалце у

различитим акцијама и пројектима. У обе државе, општине издвајају значајне финансије за подршку ваншколског уметничког образовања.

Партнерства успостављена између школа и културних институција у Француској резултирала су великим бројем експерата из уметничких и културних области са једне и едуковане и заинтересоване публике са друге стране уз активну партиципацију на културним догађајима.

Други пример позитивне праксе подразумева међуресорну и међусекторску сарадњу у циљу унапређења уметничког образовања. Ова сарадња је у Финској регулисана законима и статутима којима се дефинишу улоге и одговорности свих укључених актера. Остварени резултати оваквим видовима сарадње су стабилни програми дефинисани курикулумом. Са друге стране, резултати обухватају и ефикасан систем финансирања који омогућава развој и добробит свих заинтересованих страна.

Оквир проблема у Србији

Према доступним информацијама, препознају се следећи проблеми културне политике која се односи на уметничко образовање у Србији:

- Постоји недостатак међуресорне и међусекторске сарадње.
- Не постоје субвенције за додатне ваннаставне активности школа.
- Не постоји финансијска подршка културним институцијама у циљу развоја едукативних програма.
- Поједине уметничке дисциплине недостају у курикулумима основног и средњег образовања.

Препоруке за Србију

Прва препорука иде државном нивоу: Један од највиших приоритета за Србију би требало да буде успостављање међусекторске и међуресорне сарадње. На основу примера модела културне политике која се примењује у Финској, оваква сарадња би могла бити успостављена кроз Савет за уметност и образовање, који би био сачињен од представника Министарстава културе, просвете и науке. Министарство финансија би такође требало бити укључено. Даље, у сарадњу би требало увести и стручњаке са универзитета и културних институција, организација и асоцијација. Постојањем оваквог Савета, било би могуће креирати потребне програме и стратегије уметничког образовања, укључујући законодавне акте за дефинисање циљева и обезбеђивање рада на оним приоритетним. Присуством експерата из Министарства финансија, Савет би могао обезбедити бољу расподелу средстава на едукативне пројекте културних институција, организација или појединаца, као и за професионално усавршавање предавача из релевантних области.

Друга препорука се тиче стратегије финансирања пројеката из области уметничког образовања. У овом циљу, требало би обезбедити засебан фонд, а одлуке о расподели средстава би требало доносити кроз годишњи јавни конкурс. Ово би требало да искључиво обухвата наставне активности основних и средњих школа, попут радионица или посета културним и уметничким институцијама. Друга страна оваквог фонда била би окренута ка културним институцијама. Наиме, ове институције би требало да имају финансијску подршку у организовању образовних програма за ученике и одрасле. Трећи оквир предложеног фонда подразумевао би подршку партнерствима између школа и културних институција. Коначно, све ово би могло бити праћено и једном наградом за најкреативнијег наставника или најуспешнији програм сарадње, кроз надметање на националном нивоу, подстичући тако развој ваннаставних образовних уметничких активности.

Трећа препорука упућена је Националном просветном савету. Пример позитивне праксе у Француској показао је креирање новог курикулума који укључује изборне часове током основног и средњег образовања, подразумевајући увођење предмета попут аудио-визуелних медија, анимације, нових медија, те би слично требало бити спроведено и у Србији.

На крају, требало би размотрити идеју омогућавања допунских часова из области ликовних уметности за посебно талентоване ученике. Ово би било од великог значаја, имајући у виду да већ постоје основне школе музичког образовања, али не и основне ликовне школе. Многи уметници, поред редовних предавача, могли би бити укључени у ове курсеве.

ЛИТЕРАТУРА

Аврамовић Ђорђевић (2014): Јована Аврамовић Ђорђевић, *Савремени шокови уметничкој штржииииа: уметници и нове комјешенције*, Београд: Задужбина Андрејевић.

Адамс, Ахонен и Фишер (2004): Т. Adams, Р. Ahonen, R. Fisher, *Art International Evaluation of the Finish System of Arts Councils*, Finland: Ministry of Education, Department for Cultural, Sport and Youth Policy.

Драгићевић-Шешић (2011): Milena Dragičević-Šešić (ур.), DOSHITEUS, *Zbornik radova: Razvoj ljudskih resursa u kulturi*, Београд: Academica.

Ђукић (2010): Весна Ђукић, *Држава и култура*, Београд: Институт за позорште, филм, радио и телевизију, Факултет драмских уметности.

ИЗВОРИ

Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe. <http://www.culturalpolicies.net/web/countries-profiles-download.php> 09.05.2016.

Министарство културе и информисања Републике Србије. <<http://www.kultura.gov.rs>> 21.01.2016.

О Фарел (2010): Lawrence O'Farrell, *The Second World Conference on Arts Education: Final Report*: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. <http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=41171&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.htm> 15.11.2015.

Nacionalni okvirni kurikulum za pedagoški razvoj i obrzovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH, 2011.

Standing Conference of European Ministers of Education: Intercultural education: managing diversity, strenghtening democacy, *Declaration by the European ministers of education on intercultural education in the new European context*, 21st session, Athens, Greece, 10–12 November, 2003.

Jovana N. Ђорђевић

Belgrade

Miloš M. Ђорђевић

University of Kragujevac

Faculty of Education in Jagodina

Department for Didactics and Methodology

ART EDUCATION – COMPARATIVE ANALYSIS OF CULTURAL POLITICS

Summary: The main goal of this paper was to analyze models of cultural policies of four countries, related to the issue of art education with the purpose of giving recommendations for improving this domain of education in Serbia. On the basis of the report of the Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, we analyzed the existing situation and carried out a comparative analysis. By comparing the similarities and the differences between the four models of cultural policies and the place of art education in each of them, we identified the examples of good practice. We concluded that the best examples could be found in educational systems of France and Finland, since art education represents an integral part of the official policy of the countries. Finally, we identified the main problems in art education in Serbia and offered recommendations for improving the current policy to all relevant decision makers.

Key words: art education, cultural policies, curriculum, inter-ministerial cooperation.